

Openingstekst:

De takken van de bomen strekken zich naar me uit.
Ik ben net als zij geboren, net als ik rouwen zij.
Rillingen over mijn rug in de wereld die wij hebben ontworpen.
We doden al wat leeft, en daarna kopen we het paradijs.
Worden we nog wakker, vraag ik me af?
Ogen wijd open, maar niemand ziet.
Worden we op tijd wakker?
Moeder Aarde bloedt.

Naar het lied Earth van zangeres Lakshmi

Lezingen:

Intro: beide lezingen vandaag gaan over mensen, situaties van pijn in de wereld- en luisteren, gehoor geven. Jona bevindt zich in een benarde positie, schreeuwt het uit naar God. Je kunt het beeld van Jona- niet luisterend naar de roep, in de buik van de walvis ook zien als 'zittend in zijn eigen bubbel'

Jona 2, 3-7

In mijn nood riep ik de HEER aan en Hij antwoordde mij.
Uit het rijk van de dood schreeuwde ik om hulp –
U hoorde mijn stem!
U slingerde mij de diepte in, naar het hart van de zee.
Kolkend water heeft mij omgeven,
zwaar sloegen uw golven over mij heen.
Ik dacht: Verstoten ben ik, verbannen uit uw ogen.
Maar eens zal ik weer uw heilige tempel aanschouwen.
Het water sneed mij de adem af.
Muren van water hebben mij omgeven,
met wier is mijn hoofd omwonden.
Ik zonk naar de bodem, waar de bergen oprijzen,
naar het rijk dat zijn grendels voorgoed achter mij sloot.
Maar U trok mij levend uit de dood omhoog,
o HEER, mijn God!

1 Kor 12, 12-26

Een lichaam is een eenheid die uit vele delen bestaat; ondanks hun veelheid vormen al die delen samen één lichaam. Zo is het ook met het lichaam van Christus. Wij zijn allen gedoopt in één Geest en zijn daardoor één lichaam geworden; of we nu Joden of Grieken zijn, slaven of vrije mensen, we zijn allen van één Geest doordrenkt. Tegelijk bestaat een lichaam niet uit één deel, maar uit vele. Als de voet zou zeggen: 'Ik ben geen hand, dus ik hoor niet bij het lichaam,' hoort hij er dan werkelijk niet bij? En als het oor zou zeggen: 'Ik ben geen oog, dus ik hoor niet bij het lichaam' hoort het er dan werkelijk

niet bij? Als het hele lichaam oog zou zijn, waarmee zou het dan kunnen horen? Als het hele lichaam oor zou zijn, waarmee zou het dan kunnen ruiken? Maar God heeft juist alle lichaamsdelen hun eigen plaats gegeven, precies zoals Hij dat wilde. Als ze met elkaar slechts één lichaamsdeel zouden vormen, zou dat dan een lichaam zijn? Het is juist zo dat er een groot aantal delen is en dat die met elkaar één lichaam vormen. Het oog kan niet tegen de hand zeggen: 'Ik heb je niet nodig' en evenmin kan het hoofd tegen de voeten zeggen: 'Ik heb jullie niet nodig.' Integendeel, juist die delen van het lichaam die het zwakst lijken zijn het meest noodzakelijk. De delen van ons lichaam waarvoor we ons schamen en die we liever bedekken, behandelen we zorgvuldiger en met meer respect dan die waarvoor we ons niet schamen. Die hebben dat niet nodig. God heeft ons lichaam zo samengesteld dat de delen die het nodig hebben ook zorgvuldiger behandeld worden, zodat het lichaam niet zijn samenhang verliest, maar alle delen elkaar met dezelfde zorg omringen. Wanneer één lichaamsdeel pijn lijdt, lijden alle andere mee; wanneer één lichaamsdeel met respect behandeld wordt, delen alle andere in die vreugde.

Overweging

Zusters en broeders in Christus,

Econoom Paul Schenderling stelt dat wij met ons koopgedrag per Nederlands huishouden 2 moderne slaven in dienst hebben. 4 planeten- Het maakt duidelijk dat wij hier- in een bevoorrechte bubbel zitten- waar we ons meestal niet van bewust zijn.

Het is een Bijbelse 'wake-up call', zou je kunnen zeggen. Om ons diep ervan te laten doordringen- dat we met onze manier van leven, consumeren in een bubbel van gelijkgestemden zitten- relatief rijk in het westen- waarbij we ons nauwelijks verbonden weten met kwetsbare mensen in de stad, kwetsbare mensen in de wereld, of dier & natuur die we als object zien en uitbuiten.

Ondertussen bevindt het globale zuiden zich in een gemarginaliseerde positie. Net zoals de toekomst, die van onze kinderen en kleinkinderen die wij als het ware koloniseren met onze grote ecologische voetafdruk en consumptiegedrag. Je kunt zeggen dat wist ik niet. Zoals Jona in buik, of wat beters te doen in Tarsus. maar heb je je ook nooit verdiept, Was je in goed vertrouwen, onverschillig, slapende? Hadden we ons dan in de achtergronden of werkomstandigheden moeten verdiepen?

Je kunt toch niet alles?

Bewustwording is een eerste stap tot een andere grondhouding en verantwoordelijkheid hierin.

Vandaar die eerste test. Er zit een logica in om onze kleding en producten zo goedkoop mogelijk willen. Zeker voor de mensen met een kleine portemonnee. Maar ten koste van, of met pijn van die andere delen van het lichaam van Christus?

We kunnen de schuld neerleggen bij de supermarkten, kledingbedrijven, de marketing of reclame met het mooie beeld. Maar als je nagaat wat de sociale en ecologische impact is van onze economie, dan bungelen de fabrieksarbeiders in lageloonlanden, de boeren, de planeet onderaan. Is er ook maar iemand die naar hen omziet, die voor hen opkomt?

Voor ons in het westen is het ver van ons bed, en in hun eigen land worden ze alleen als economisch potentieel gezien. Hun leed is verborgen, de aantasting tegen de mensenrechten, het milieu gebeurt allemaal in een schemerig gebied. Wie luistert er naar die armoedzaaiers?

Ik werkte jaren in Indonesië waar op grote schaal arbeidsmigratie plaatsvindt- waar dorpen en kerken leeglopen- vanwege werk op andere eilanden, in Maleisië, Hong Kong, Dubai. Kilometers grote palmolieplantages, die de natuurlijke vegetatie, oerwoud en dieren wegvaagde- waar arbeiders werken met giftige bestrijdingsmiddelen, zonder afdoende bescherming. Palmolie- zoals u weet is de grondstof van buitengewoon veel producten.

Op het eiland waar ik werkte, werden meisjes van 14 geronseld- soms voor een zak rijst, soms onwetend- op zoek naar geluk. Met een valse id kaart- zonder opleiding 7 dagen per week werken in een fabriek, 14 uur per dag, geen contact met thuisfront, medicatie om menstruatie te onderdrukken, uitgemergeld, opgesloten, mishandeld. Of huishoudelijke hulp, die op allerlei manieren uitgebuit en misbruikt. Terugkerend in een lijkenkist. Niet 1 niet tientallen, maar honderden in de afgelopen jaren- Mensen als handelswaar.

Op het vliegveld hielden we wakes- in de stad organiseerden we stille protesten. Om op te komen voor de stemlozen-

Op het eiland waar ik werkte begon de kerk gehoor te geven aan de vele slachtoffers van mensenhandel. Mensen die vanwege hun ongeletterde, eenvoudige afkomst niet gehoord werden- of geen idee hoe recht te krijgen. De kerk gaf gehoor aan de stille schreeuw van ouders die hun dochters kwijt waren, of van wie hun familielid, kind, man onder verdachte omstandigheden omgekomen was. We gingen onderzoek doen, de slachtoffers bijhouden, we regelden advocaten en gingen mee naar de politie om aangifte te doen om fabriekseigenaren voor de rechter te dagen. en begonnen een plek voor nazorg, en betrokken alle plaatselijke plattelandskerken en dominees om de mensen te waarschuwen voor de gevaren van migratie en mensenhandel.

Dit is maar een van de verhalen die ik kan vertellen- en het laat iets van die schaduwkant zien- die hopelijk impact heeft op ons gedrag en levensstijl.

Al die verhalen en getuigenissen vormen druppels, bouwstenen die tezamen tot een turningpoint leiden- die maken dat mensen aansluiten bij een beweging die zegt: het moet anders, ik neem mijn verantwoordelijkheid, wil leven met genoeg, binnen de grenzen van de planeet en in gerechtigheid met eenieder op aarde.

God roept ons op, klaagt ons aan om op een andere manier te leven. Om te luisteren naar de klachten die overal op deze aarde geuit. De stille schreeuw van de schepping, de mens die lijdt- die het water aan de lippen staat.

Maar u trekt mij levend uit de dood omhoog- om niet doof en stom en doods te blijven, maar te leven in verbondenheid met mens, dier en schepping. Het is nodig dat wij mensen oog en oor hebben voor de schreeuw van deze kwetsbaren, dat wij hun getuigenissen laten klinken en zelf tot inkeer komen. En als kerk positie innemen en ons radicaal solidair tonen met hen en ons uitspreken. Bij onrecht tegen de schepping, bij onderdrukking, bezetting en uitbuiting van mensen opstaan en ons uitspreken als kerk.

Als ik iets geleerd heb in de jaren bij de Bakkerij dan is het aandacht voor hen voor wie niemand aandacht heeft. En hoe belangrijk het is dat ik vanuit mijn witte, hoogopgeleide, cis hetero bubbel me solidair toon, ally- bondgenoot ben in hun strijd. Dat als ik vanuit mijn geprivilegieerde positie zwijg- ik keihard meedoe.

Het doet me pijn dat mijn protestantse kerk zich hier niet over uitspreekt. Niet die radicale solidariteit van Jezus volgt- geen oog heeft voor het verschil in machtsverhoudingen- niet de kwetsbare delen van het lichaam beschermt- die van de lijdende mens en schepping. Misschien moeten wij bekeerd worden, weer terug naar kerk als beweging, als lichaam van christus. Zijn wij vast komen te zitten in een institutionele kerk, kerk van eeuwen- verworden tot bastions van lege woorden.

God has left Europe al long time ago- zegt Palestijns theoloog Yousef Alkhouri. Door vast te houden aan deze witte, institutionele neokoloniale machtsstructuren en kerken- door niet naar onze geschiedenis, de zwarte bladzijden en ons handelen daarin te erkennen.

Het is niet verwonderlijk dat de wereldraad van kerken, de Zuid Afrikaanse kerk, Ierland zich wel uitspreken- omdat zij vanuit een diepe doordenking en gedeelde ervaring putten van kolonisatie en onderdrukking. Wij in Nederland zijn op gelijke voet doorgegaan- met de helden van de VOC-och och wat zijn we goed met de afschaffing van slavernij- en nu het verheerlijken van de witte natiestaat, het rood-wit-blauw. Terwijl wij op neokoloniale wijze de aarde en arbeiders uitbuiten, en als grootgrondbezitters 4 aardbollen consumeren.

Hebben we dan niets geleerd?

Laat in Godsnaam die liederen van Oosterhuis over gerechtigheid ons in beweging-in vervoering brengen- om als christen te oefenen- te werken aan een andere houding, een andere verhouding met onze medemens, onze planeet- Genoegen nemen met genoeg- practise what you preach- in je dagelijks leven-

God roept ons op, zet ons in beweging om op een andere manier te leven, met oog voor de brandhaarden- de plekken van Nineveh-waar God ons heen roept- Het Nineveh in onszelf -en het wegkijken van Jonah in ons zelf te erkennen- ons consumentisme. Om onrecht aan de kaak te stellen en hoop en uitzicht te brengen waar dat niet is.

Dat kan alleen als onze ogen open zijn. In navolging van een God die zich om de minsten bekommert, hen bevrijdt omdat wij het voorbeeld hebben van Jezus, die juist naar de mensen in het verborgen, aan de rand ging. Maar niet alleen op individueel niveau- ook door op onze beurt een tegenstem te bieden in het narratief van zondebokpolitiek, door het systeem, overheid, de fossiele industrie aan te klagen, door alternatieve groene wegen te zoeken van banken, pensioenfondsen, Niet als doel, maar vanuit een radicaal andere houding en verhouding- vanuit liefde, gelijkwaardigheid en solidariteit. Als iets waar wij bouwen aan de kathedralen van de toekomst-

Laat dat ons eerbetoon, ons offer, onze dankbaarheid zijn- in liefde, verwondering, verbondenheid en naastenliefde met God die leven geeft- met al het leven op aarde en onszelf.
Amen

Slottekst:

Gedeelte van podiumspreker van de klimaatmars 26-10 uit de Antillen:

De klimaatcrisis is niet alleen een ecologisch probleem. Het is ook een morele test, een test van solidariteit: van wie we beschermen en wie we laten vallen. En ja, ook wij zelf, en onze klimaatbeweging moeten veranderen. Ons solidair tonen als de aarde het uitschreeuwt, als de mens in het mondiale zuiden om hulp roept. En het niet af laten weten.

Lag het aan de communicatie, lag het aan de afstand, of leek deze pijn te ver weg, te warm, te bruin, te buitenlands om het echt te voelen hier? Is de klimaatcrisis alleen urgent als het in Europees Nederland gebeurt?

Wat ik vandaag vraag is geen schuld maar verantwoordelijkheid. Geen medelijden maar betrokkenheid. Solidariteit begint met bewustzijn, met luisteren, met aanwezig zijn.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl